

Respons

Usbekistan: Grensepasseringer mellom Usbekistan og Kirgisistan

- Hvor åpne er grenseovergangene mellom Usbekistan og Kirgisistan?
- Hvor vanlig er det for usbekiske borgere å krysse grensen ulovlig?
- Hvilke straffereaksjoner er det for ulovlig grensepassering?
- Får usbekiske borgere som reiser landeveien til Kirgisistan og krysser grensen på lovlig måte et stempel i passet?

Kort om kildegrunnet

Siden det er svært vanskelig å få visum til Usbekistan og det i tillegg oppholder seg få uavhengige kilder og det er lite internasjonalt nærvær i landet, har Landinfo i årene 2007–2016 en rekke ganger besøkt Usbekistans naboland Kasakhstan og Kirgisistan for å innhente informasjon om situasjonen i Usbekistan. Landinfo har blant annet besøkt byen Osj, sør i Kirgisistan, både i 2015 og 2016, i tillegg til tidligere besøk. En av kildene Landinfo har møtt i Osj, er en NGO som består av lokale advokater som jobber med migrasjons- og statsborgerskapsaker. Organisasjonen er svært godt oppdatert på forholdene ved grensestasjonene. Responsen baserer seg mye på informasjon fra denne organisasjonen, i tillegg til informasjon fra andre aktuelle kilder i området. Generelt foreligger det lite nyere skriftlig materiale om grenseforholdene mellom Kirgisistan og Usbekistan. Landinfo anser imidlertid NGOer i området for å være svært godt oppdatert på den aktuelle situasjonen.

Hvor åpne er grenseovergangene mellom Usbekistan og Kirgisistan?

Det er mange såkalte omstridte områder som ligger på grensen mellom Kirgisistan og Usbekistan. Grensene er uklare og det er spørsmål om hvilket land enkelte områder tilhører. Noen steder er landsbyer delt mellom Kirgisistan og Usbekistan. Usbekistan har også flere enklaver¹, dvs. isolerte «øyer» som er omgitt av kirgisisk territorium. Her er grensene åpne for

¹ Usbekistan har fem enklaver i Kirgisistan, hvorav Sokh og Shakhimardan har vært de mest omstridte. Kirgisistan har en enklave i Usbekistan, Barak (Caravanistan u.å.a).

Respons **Usbekistan: Grensepasseringer mellom Usbekistan og Kirgisistan**

usbekerne som bor i enklavene (NGO, møte i Osj oktober 2015). Enklavene har skapt store problemer fordi det har vært vanskeligheter med å ta seg til og fra eget land. Det har vært flere konflikter i området og grensene har i perioder vært stengt (Myrzabekova og Sikorskaya 2013).

Det er fire offisielle grensestasjoner mellom Kirgisistan og Usbekistan.

Den mest kjente og mest brukte grensestasjonen er Dostuk/Dustlyk. Dostuk ligger rett utenfor sentrum av Osj og Dustlyk ligger på usbekisk side. Dostuk/Dustlyk er hovedgrensestasjonen på veien mellom Osj, som er Kirgisistans nest største by, og byen Andisjan i Usbekistan.

Kilde: U.S. Central Intelligence Agency (2005).

Uch-Kurgan er grensestasjonen mellom Karakol i Kirgisistan og byen Namangan i Usbekistan. Ifølge Caravanistan (u.å.b) er grensestasjonen stengt.

Khanabad er grensestasjonen mellom Jalal-Abad i Kirgisistan og Andisjan i Usbekistan. Grensestasjonen var stengt i mai 2013 (Caravanistan u.å.b). Landinfo har ingen nyere informasjon om denne grensestasjonen.

Izboskan/Manyet er en annen grensestasjon. Izboskan ligger utenfor Andisjan i Usbekistan. Denne grensestasjonen skal ha blitt opprettet i september 2015, da alle andre grenseoverganger mellom de to landene var stengt. Det er usikkert hvorvidt grensen fortsatt er åpen for utlendinger, eller om den kun ble brukt som et resultat av at andre grenseoverganger var stengt (Caravanistan u.å.b).

Før 2009 var grenseovergangen fra Dostuk utenfor Osj i Kirgisistan til Dustlyk på usbekisk side åpen for all type ferdsel. Fra 2009 tillot ikke usbekiske myndigheter kirgisiske borgere å krysse grensen inn til Usbekistan. I forbindelse med valg av borgermester i Osj i 2013, ble grensestasjonen Dostuk, med enkelte unntak, stengt for kirgisiske borgere som ville passere grensen til Usbekistan og for usbekiske borgere som ville passere grensen til Kirgisistan. Grensen var åpen for trafikk fra kirgisisk side for personer som hadde en invitasjon i form av en type telegram til begravelse eller bryllup i Usbekistan. Selve telegrammet skrives ut av lokale

Respons Usbekistan: Grensepasseringer mellom Usbekistan og Kirgisistan

usbekiske myndigheter. Telegrammet skal inneholde navnene på den/de som inviterer personen til å komme til Usbekistan. Det koster 20 USD å få utstedt et slikt telegram (usbekisk akademiker, møte i Osj oktober 2016). I praksis var det få som ble gitt tillatelse til å reise. Deltakelse i begravelse var i realiteten eneste mulighet til å få tillatelse til å krysse grensen. Først i september 2016 ble restriksjonene endret, og personer kunne få innvilget søknad til å passere grensen både i forbindelse med bryllup og begravelse (NGO møte i Osj oktober 2016; usbekisk kilde, skypesamtale januar 2017). Fortsatt er det nødvendig med invitasjon/telegram utstedt av usbekiske myndigheter, men praksis er endret slik at flere personer som viser fram et slikt dokument får passere grensen. Flere kilder Landinfo møtte på tjenestereise i Osj i oktober 2016 så denne endringen som en følge av at Usbekistan fikk ny interim-president 8. september 2016, etter at President Karimov ble bekreftet død 2. september 2016 (usbekisk journalist; usbekisk akademiker møte i Osj oktober 2016). Kildene ga uttrykk for at de håpet at dette ikke var et rent PR-stunt fra president Mirzijojevs side for at han skulle bli valgt som president i presidentvalget 4. desember 2016. Landinfo har ikke sett informasjon i nyhetsartikler om at praksisen med åpnere grenser har endret seg til det mer restriktive igjen etter at Mirzijojev ble valgt som president.

Oppsummert opplyser tidligere nevnte NGO, som har svært god kunnskap om grenseovergangene, at grenseovergangen Dostuk/Dustlyk før september 2016 var åpen på usbekisk side (Dustlyk) for utlendinger (ikke usbekiske borgere), usbekiske borgere som var bostedsregistrert i de usbekiske enklavene, og som ønsket å besøke disse, i tillegg til usbekiske borgere med invitasjoner til begravelser i Kirgisistan. I noen få tilfeller ble fremvisning av bryllupsinvitasjoner også akseptert som gyldig grunn til å passere grensen (NGO, møte i Osj oktober 2016, e-post oktober 2016).

Fra kirgisisk side (Dostuk) var grensen før september 2016 stengt for kirgisiske borgere som ønsket å reise inn i Usbekistan, bortsett fra de som hadde en invitasjon til en begravelse i Usbekistan. Også fra denne siden av grenseovergangen ble bryllupsinvitasjon enkelte ganger godkjent som grunn til å passere grensen for kirgisere som ville reise inn i Usbekistan (NGO, møte i Osj oktober 2016, e-post oktober 2016).

Hvor vanlig er det for usbekiske borgere å krysse grensene mellom Usbekistan og Kirgisistan ulovlig?

Ifølge ovennevnte NGO er det særlig to grupper som forsøker å krysse grensen mellom Usbekistan og Kirgisistan ved uoffisielle grenseoverganger. Den ene gruppen er personer som har familien boende rett over på andre siden av grensen og hvor det er en stor omvei å krysse grensen på offisiell grensestasjon. Den andre gruppen er personer som ikke har sine dokumenter i orden og som dermed ikke kan krysse den offisielle grensen på lovlig måte (møte i Osj, oktober 2016).

For mange ligger det rene bekvemmelighetshensyn bak det å forsøke å krysse grensen ulovlig ved uoffisielle grenseoverganger. Det er imidlertid vanskelig å krysse grensene på uoffisielle steder, siden usbekiske myndigheter har satt opp piggetråd langs grensen, ifølge usbekisk akademiker (møte i Osj, oktober 2016).

Det er likevel personer som tjener penger på å hjelpe andre ulovlig over grensen. I de områdene der landsbyene er delt mellom Kirgisistan og Usbekistan, kan det være vanskelig å kontrollere de uoffisielle grenseovergangene. Usbekistan driver imidlertid en streng bevoktning av sine grenser, mens Kirgisistan ikke vokter sine grenser like nøye, ifølge organisasjonen Advocacy

Respons Usbekistan: Grensepasseringer mellom Usbekistan og Kirgisistan

Center, som driver juridisk rådgivning overfor migranter og andre sårbare grupper i Osj (møte i Osj, oktober 2016). Det er Landinfos klare inntrykk etter mange møter med en rekke kilder i de årene vi har besøkt regionen, at det har blitt vanskeligere å passere en ubevoktet grenseovergang. Dette kom også fram i møter med kilder under reisen i oktober 2016 (usbekisk akademiker; NGO som jobber med migrasjon, Osj oktober 2016).

Hvilke straffereaksjoner er det for ulovlig grensepassering?

Ulovlig grensepassering straffes med bøter på 200 til 400 minimum månedslønninger, eller fengsel fra 3 til 5 år, i henhold til usbekisk straffelov artikkel 223 (Criminal Code 1994, med endringer fra 2013²). En av kildene Landinfo snakket med (usbekisk akademiker, 2016) fortalte at han selv hadde familiemedlemmer som har blitt bøtelagt for ulovlige grensepasseringer. Enkelte forsøker å bestikke seg ut av situasjonen ved å betale mer enn vanlig bot. Noen blir tatt med av politiet, slektninger blir varslet og forsøker å betale slektningen ut av situasjonen. De fleste forsøker å betale og kommer seg unna med det, ifølge kilden³. Kilden opplyste videre at på kirgisisk side er spørsmålet om grensepassering mer et forhandlingsanliggende. Trusselen om straff er mindre enn på usbekisk side. Kilden mente imidlertid at reglene har blitt skjerpet også i Kirgisistan og at det har blitt vanskeligere å krysse grensene ulovlig.

En tidligere medarbeider for Human Rights Watch opplyste at for personer som er mistenkt for å være religiøs i betydningen av å tilhøre en annen retning enn den myndighetsgodkjente formen for islam, så vil det være svært vanskelig å reise ut av landet. En person som er i myndighetenes søkelys, vil ikke kunne forlate landet ved en offisiell grenseovergang. Det vil videre være svært vanskelig å bestikke seg ut av situasjonen hvis personen stoppes ved uoffisiell grenseovergang (e-post, oktober 2016). Det samme ble opplyst av to andre kilder (usbekisk kilde som har jobbet for en internasjonal organisasjon, skype-samtale oktober 2016; usbekisk akademiker 2016). Kildene viste til at en person som er i myndighetenes søkelys pga. mistanke om tilhørighet til det usbekiske myndigheter anser for å være en ytterliggående islamsk religiøs gruppe, vil ha store vanskeligheter med å reise ut av landet.

Dette er også Landinfos klare inntrykk etter samtale med kilder under tidligere reiser til grenseområdene til Usbekistan i Kirgisistan og Kasakhstan.

Kan usbekiske borgere som ønsker å reise lovlig landeveien til Kirgisistan krysse grensen uten å få et stempel i passet?

Ifølge en usbekisk kilde som har jobbet for en internasjonal organisasjon (Messenger, mars 2017) og en NGO som jobber med migrasjon (Osj, oktober 2016) får usbekiske borgere som reiser ut av Usbekistan via offisiell grensestasjon alltid stempel i passet når de forlater Usbekistan og et stempel i passet på kirgisisk side. Dette skjer, ifølge kilden, med alle bortsett

² De siste endringene som ble gjort i artikkel 223 i usbekisk straffelov er datert 4. januar 2013 (Criminal Code 2014).

³ Se mer om ulovlig inn- og utreise til Usbekistan i Landinfos respons Usbekistan: Endringer i strafferammene for ulovlig inn- og utreise fra 2013 (Landinfo 2016). Her går det fram at det foreligger lite konkret informasjon om hvordan straffebestemmelsen i artikkel 233 som omhandler ulovlig utreise og innreise, praktiseres. Det er Landinfos vurdering at utreisebestemmelsene praktiseres på en noe vilkårlig måte og at bøter synes å være den vanligste formen for straff.

fra de som krysser grensen på uoffisielle steder, dvs. illegal grensepassering. Disse får selvsagt ikke stempel i passet

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Caravanistan (u.å.a.). *Ferghana Valley enclaves: travel advice*. [s.l.]: Caravanistan. The Silk Road Travel Guide. Tilgjengelig fra <http://caravanistan.com/border-crossings/ferghana-valley-enclaves/> [lastet ned 7. mars 2017]
- Caravanistan (u.å.b.). *Kyrgyzstan border crossing*. [s.l.]: Caravanistan. The Silk Road Travel Guide. Tilgjengelig fra <http://caravanistan.com/border-crossings/kyrgyzstan/> [lastet ned 28. februar 2017]
- [Criminal Code] (1994, 22. september). Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=3ae6b59216&skip=0&query=criminal%20code&coi=UZB> [lastet ned 14. mars 2017]
- [Criminal Code] (2014, 14. mai). Criminal code of the Republic of Uzbekistan. Moskva: CIS Legislation Database [Elektronisk abonnementsstjeneste. Lastet ned 7. mars 2017]
- Landinfo (2016, 12. mai). *Uzbekistan: Endringer i strafferammene for ulovlig inn- og utreise fra 2013*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3352/1/3352_1.pdf [lastet ned 3. mars 2017]
- Myrzabekova, A. & Sikorskaya, I. (2013, 15. februar). Enclave Issues Challenge Uzbek, Kyrgyz Leaders. Global voices Central Asia. *IWPR*. Tilgjengelig fra <https://iwpr.net/global-voices/enclave-issues-challenge-uzbek-kyrgyz-leaders> [lastet ned 7. mars 2017]
- U.S. Central Intelligence Agency (2005). *Kyrgyzstan*. Austin: Perry-Castañeda Library, The University of Texas at Austin. Tilgjengelig fra <http://www.lib.utexas.edu/maps/kyrgyzstan.html> [lastet ned 14. mars 2017]

Muntlige kilder

- Advocacy Center, NGO i Osj. Møte i Osj oktober 2016.
Organisasjonen driver juridisk rådgivning overfor migranter og andre sårbare grupper.
- Human Rights Watch (HRW), ved tidligere representant. E-post oktober 2016.
- NGO. Møter i Osj oktober 2015 og oktober 2016, e-post 24. oktober 2016.

Respons **Uzbekistan: Grensepasseringer mellom Uzbekistan og Kirgisistan**

Organisasjonen jobber med migrasjons- og statsborgerskapssaker.

- Usbekisk akademiker. Møte i Osj oktober 2016.
- Usbekisk kilde. Skypesamtale 11. oktober 2016 og 18. januar 2017, Messenger 1. mars 2017.
Kilden har jobbet for en internasjonal organisasjon og er svært godt oppdatert på forholdene i Usbekistan.
- Usbekisk journalist. Møte i Osj oktober 2016.
Kilden skriver nyhetsartikler om Usbekistan og er svært godt kjent med situasjonen i landet. Kilden bor utenfor Usbekistan, men har mye familie i Usbekistan.

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.